

Stichting TRIX

“een re-integratie en rehabilitatieproject”

Kansen voor kansarmen

Resultaten en werkzame factoren van het project TRIX

Door: Nicolette Plasse

Jan van de Graaf

Website: www.stichtingtrix.nl

Email: project.trix@planet.nl

Telefoon: 070-3588491

Doelstelling Stichting Trix

Statutair heeft De Stichting TRIX als doelstelling “mensen met een grote achterstand in de maatschappij weer een mogelijkheid te bieden op een volwaardig menswaardig bestaan”.

De Stichting TRIX is een leerwerkproject op Scheveningen dat kansen biedt voor kansarmen: door middel van het bieden van (praktijk)scholing wordt de cliënten een vak geleerd, zodat ze kunnen integreren op de arbeidsmarkt.

De Stichting TRIX is een project, waaraan maximaal 28 mensen kunnen deelnemen. Zij worden onderwezen en begeleid door een aantal werkmeesters, die ervaren zijn zowel in hun vak als in het omgaan met de doelgroep. Het project staat onder leiding van een projectleider. Het aanbod van de TRIX bestaat uit metaalbewerken, houtbewerken, lasopleiding, schildersopleiding, SPW en administratieve opleidingen.

De doelgroep betreft mensen die nooit een diploma hebben gehaald en die op school buiten de boot zijn gevallen of vallen. Nagenoeg alle cliënten blijken daarnaast bovendien allerlei problemen te hebben van uiteenlopende aard: van schulden, gezinsproblematiek, huisvesting, inrichting woning tot problemen als abortus toe. De meesten zijn met justitie in aanraking geweest.

Het doel van de TRIX is, om cliënten binnen 12 maanden aan een aantal erkende diploma's te helpen en vervolgens aan een baan. Om dat doel te bereiken wordt niet alleen aandacht besteed aan het leren van een vak, maar worden ook de problemen die bij de individuele deelnemers worden aangetroffen aangepakt.

Het project TRIX is bewust kleinschalig omdat de begeleiding individueel en intensief is.

De cliënten worden door verschillende instanties doorverwezen naar de TRIX zoals Jeugdzorg, (jeugd)reclassering, justitiële (jeugd)inrichtingen, scholen, de rechter,

Werkbij, Parnassia. Het project richt zich weliswaar op jongeren én volwassenen, maar in de praktijk blijken voornamelijk jongeren aan het project deel te nemen.

Een project als de Stichting TRIX ontleent zijn bestaan aan het gegeven, dat er een aanzienlijke groep mensen is in de regio Haaglanden en soms verder daarbuiten, die niet in staat is (gebleken) om school te voltooien en/of een vak te leren.

De eerste tekenen hiervoor worden al zichtbaar in de schoolbanken. Het hedendaagse onderwijs eist dat alle leerlingen achter een bureau theoretische kennis opdoen. Weliswaar zijn er praktijkscholen die scholing bieden door middel van praktijkvakken, maar ook hier moeten leerlingen theoretische kennis opdoen. Een grote groep kinderen kan dit niet aan. Deze groep blijkt almaar groter te worden. Schooluitval of vroegtijdig schoolverlaten is het gevolg. Deze mensen hebben geen enkel uitzicht op een plaats op de arbeidsmarkt. Schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten zijn bovendien bekende grote risicofactoren, alsook criminogene factoren, voor criminaliteit.

Criminaliteit

Uit alle literatuur blijkt dat de criminaliteitscijfers hoog zijn. In 2007 zijn in Nederland ruim 245.000 personen van 12 jaar en ouder door de politie aangehouden. Dit is een stijging van 23% ten opzichte van 2002. De kosten van deze criminaliteit voor de samenleving zijn enorm: in 2007 bedroegen die in totaal 20 miljard euro. Hierbij zijn niet alleen de directe schade, maar ook de kosten van opsporing en berechting, van preventie, verzekeringen, en medische kosten e.d. inbegrepen. Ook het verschijnsel dat bij herhaling criminele feiten door dezelfde mensen worden gepleegd, het zogenaamde recidive, is hoog. In Nederland ligt dat percentage op 40%. Het streven naar veiligheid en het terugdringen van de criminaliteit wordt, mede als gevolg van deze kosten, in de politiek en in de samenleving algemeen als prioriteit gezien.

De laatste jaren is de aanpak van jeugdcriminaliteit een speerpunt van beleid geworden. Eén van de theorieën over criminaliteit is namelijk dat het vertonen van crimineel gedrag tijdens de jeugd zich voortzet tijdens de volwassenheid. Een deel van de jeugdcriminaliteit is weliswaar vrij onschuldig, leeftijdgebonden en van voorbijgaande aard. Maar 60 tot 70% van alle delicten die gepleegd worden door minderjarigen blijkt door een kleine groep persistente jeugdigen gepleegd te worden. Hier is dus sprake van ernstige recidive.

Recidivebestrijding

Er bestaan diverse soorten interventies om criminaliteit te bestrijden. Één daarvan is detentie. De primaire doelstellingen van gevangenisstraf zijn onder meer vergelding en preventie: vergelding als genoegdoening voor de maatschappij, en preventie om anderen van criminaliteit af te houden en om de kans op herhaling door betrokkene te voorkomen of verkleinen. Dit laatste blijkt echter niet doelmatig te werken: na detentie ligt de recidive nog hoger dan ervóór, op 58%.

Een andere interventie is een werkstraf. Het recidivecijfer ligt hierbij lager. Weliswaar wordt een werkstraf over het algemeen opgelegd als een dader voor het eerst wordt veroordeeld en/of een minder zwaar delict heeft gepleegd, maar zelfs na correctie van deze selectie-effecten blijkt uit onderzoek dat na een werkstraf 47% minder recidive plaatsvindt dan na detentie, zulks gemeten over een periode van 5 jaar.

De vraag rijst wat er de oorzaken van zijn dat vanuit recidive-oogpunt werkstraffen tot betere resultaten leiden dan gevangenisstraffen.

Bij criminaliteit, en dus ook bij recidive, spelen meerdere factoren een rol op verschillende domeinen, zoals gezin, school, buurt, leeftijdsgenoten . Daarnaast zijn er factoren gelegen binnen het individu zelf die van invloed zijn op het risico om tot criminaliteit te komen. Een interventie, gericht op het voorkomen van criminaliteit of recidive, moet zich richten op de dynamische (veranderbare) protectieve en risicofactoren, evenals de criminogene factoren. Voorbeelden van die protectieve factoren zijn scholing, werk en woning.

Werkstraffen richten zich, anders dan detentie, op (re-)integratie van betrokkenen in de maatschappij en op het in stand houden of verbeteren van contacten. Bovendien lijden school of werk niet onder een werkstraf.

Het hebben van een baan en het volgen vaneen opleiding zijn belangrijke protectieve factoren voor zowel criminaliteit als voor recidive. De Stichting TRIX haakt hier op in.

Wetenschappelijk onderzoek

De afgelopen tijd heeft Nicolette Plasse, master-studente aan de Universiteit van Amsterdam, onderzoek gedaan naar de resultaten voor wat betreft criminaliteit en recidive en de werkzame factoren van het leerwerkproject de Stichting TRIX. Als een volwaardige collega heeft zij gedurende een periode van 10 maanden fulltime samen met de projectleider Jan van de Graaf op het project gewerkt. Zij is volledig betrokken geweest bij de gesprekken tussen de verschillende participanten daaraan: deelnemers, plaatsende of verwijzende instanties, collega's en bestuursleden. Hierdoor heeft zij een goed beeld gekregen van het reilen en zeilen bij de Trix.

De wetenschappelijke vraag die zij zich gesteld heeft, is welke aanpak de Stichting TRIX volgt en tot welke resultaten dit heeft geleid.

Hierbij zijn de volgende 4 onderzoeksvragen aan de orde gesteld:

1. Wat is de samenstelling van de populatie van het project TRIX? Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de groep die voortijdig is uitgestroomd en de groep die daadwerkelijk aan het project gestart is.
2. Hoe groot is de terugval naar criminaliteit van de personen die in de periode 2005-2009 het volledige project bij de Stichting TRIX hebben doorlopen, en hoe verhouden deze recidivecijfers zich tot andere recidivecijfers?
3. In hoeverre verschilt de hulpverlening die de Stichting TRIX verleent, van de hulpverlening door andere instanties?
4. In hoeverre haakt het project TRIX in op de werkzame factoren – arbeid, scholing, netwerk – zoals beschreven in de theorie op basis van ander wetenschappelijk onderzoek, en in hoeverre ervaren de cliënten dit ook als zodanig?

Het onderzoek heeft bestaan uit dossieronderzoek over de jaren 2005-2009 en interviews met betrokkenen in 2009. Voor de eerste 2 onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van dossiers (aanleverinstantie, leeftijd, sekse en etniciteit) en interviews (baanbehoud, huisvesting, criminaliteit en recidive). Voor de laatste 2 vragen (hulpverlening en werkzame factoren) is gebruik gemaakt van 8 diepte-interviews.

Onderzoeksresultaten

In de periode 2005-2009 hebben zich 153 kandidaten aangemeld. Daarvan hebben 56 personen de proefperiode doorstaan, en waren er uiteindelijk 55 deelnemers. Een grote groep is dus binnen de proefperiode van 8 weken uitgestroomd. Een van de redenen daarvoor is, dat de Stichting TRIX geen toelatingscriteria hanteert, zoals veel andere instanties wel doen. Bij andere interventies vallen bijvoorbeeld veel mensen buiten de boot vanwege het vereiste intelligentieniveau. Bij de meeste interventies moet een cliënt minimaal een IQ van 80 hebben, hetgeen op één moment wordt gemeten. Een gemeten IQ van 79 staat dan bijvoorbeeld deelname aan een therapie in de weg. Bij de Stichting TRIX krijgt iedereen, met uitzondering van mensen die ernstig verslaafd zijn, in beginsel een kans. Een andere reden voor vroegtijdig stoppen is, dat de TRIX niet de mogelijkheid heeft om alle opleidingen te bieden die de cliënten vragen, en die ambitie overigens ook niet heeft. Logischerwijs zijn er mensen die behoefte blijken te hebben aan een andere opleiding dan die de TRIX te bieden heeft. Het komt ook voor dat cliënten door hun begeleiders aan de TRIX worden aangeboden, waarbij van eigen keus van de cliënt geen sprake is; het alternatief kan bijvoorbeeld detentie zijn. Vroeger of later vallen deze cliënten dan af omdat er onvoldoende motivatie bij hen zelf aanwezig blijkt te zijn. Een andere – heel positieve - reden van eerder uitstromen is dat bij de cliënt de motivatie ontstaat om terug te keren naar school.

Enkel de groep van 56 cliënten, die het gehele project hebben doorlopen, is onderzocht.

Daarvan hebben 50 gerepsondeerd in dit onderzoek.

Uit het onderzoek zijn de volgende resultaten naar voren gekomen:

1. Van de 50 deelnemers in de periode 2005-2009 blijkt dat ruim 80% na afloop van het traject de beschikking heeft over een woning en 80% over werk.
2. Van die 50 deelnemers had 85% bij de start aan het project TRIX een veroordeling achter de rug, en bijna 15% (7 deelnemers) had geen enkele veroordeling gehad.
3. Van de 43% respondenten met een veroordeling is in totaal slechts 35% gerecidiveerd. 65% is dus op het goede pad terecht gekomen en gebleven.

De resultaten van de Stichting TRIX zijn dus op basis van dit gevoerde, onafhankelijke wetenschappelijke onderzoek bovengemiddeld positief:

- Het recidivecijfer van de TRIX is met 35% zeer laag.
- Bovendien blijkt dat 80% van de deelnemers een aantal jaar, gemiddeld genomen 3,5 jaar, na het verlaten van de TRIX nog steeds een baan heeft en een woning.

Voor het antwoord op de vraag, waarom de Stichting TRIX deze goede resultaten boekt, geven de diepte-interviews die bij 8 ex-deelnemers zijn afgenomen, een goed inzicht. Daaruit is gebleken dat de werkzame succesfactoren van de Stichting TRIX zijn: arbeid, scholing, het bouwen van een netwerk, structuur, een directe benadering en individuele aandacht. Maar bovenal ligt het succes in de kracht van de zeer persoonlijke betrokkenheid en gepassioneerde van alle medewerkers. Er is gebroken met de houding dat het toch niet lukt; er leeft een cultuur dat “het wél kan”.

Conclusies

Uiteindelijk kunnen de volgende slotconclusies getrokken worden:

1. De recidivecijfers van de Stichting TRIX zijn substantieel lager dan de landelijke recidivecijfers.
2. Het doel van de Stichting TRIX, om deelnemers binnen 12 maanden aan diploma's te helpen en aan een plek op de arbeidsmarkt, wordt ruimschoots gehaald bij diegenen die de proefperiode doorkomen. Voor het overgrote deel is dit een resultaat dat blijvend is.
3. De manier waarop de TRIX dit resultaat bereikt is, door in te haken op de werkzame factoren arbeid, scholing, het bouwen van een netwerk. De TRIX hanteert daarbij een directe benadering waarbij ook aan de andere problemen die zich voordoen aandacht wordt besteed.
4. Dit doel, gecombineerd met deze methode, blijkt succesvol te werken.

Tot slot

De kosten van deelname aan het project van de Stichting TRIX zijn ongeveer € 10.000,- per deelnemer per jaar. Vergelijking met andere projecten is niet mogelijk omdat een met de Stichting TRIX vergelijkbaar project in Nederland niet bekend is. Gelet op de voor de hand liggendheid van de opzet van het project, en het succes ervan, mag dit verbazing wekken.

Hoewel een vergelijking van de kosten met andere interventies bijna niet te maken is, omdat die van geheel andere aard zijn en vaak ook (mede) een andere doelstelling hebben, dringt zich de neiging tot vergelijking toch op. Die is ook gerechtvaardigd, als men ervan uitgaat dat de Stichting TRIX een alternatief is voor mensen met meestal veel problemen voor wie school geen optie is, en de Stichting TRIX tevens ook als een reële interventie gezien kan worden na crimineel gedrag of recidive, en in de praktijk soms ook als zodanig wordt gebruikt.

Een cliënt in jeugddetentie kost bijvoorbeeld ongeveer € 250.000,- per jaar. Een taakstraf gemiddeld € 800,-, en het volgen door een kind van speciaal onderwijs tussen de € 24.000,- en € 35.000,- per jaar. Dan wordt nog niet gesproken over bijvoorbeeld therapieën bij gedragsdeskundigen of programma's als bij De Jutters, het Palmhuis en dergelijke. Er wordt ook van afgezien, dat volwassenen bijvoorbeeld op een uitkering aangewezen zijn, en van de kosten en maatschappelijke schade die crimineel gedrag met zich meebrengen.

De conclusie kan niet anders zijn dan dat de kosten van deelname aan de Stichting TRIX relatief bijzonder laag zijn, en dat de Stichting TRIX ook op dit terrein als opvallend en succesvol kan worden beschouwd.

Dit artikel is grotendeels een samenvatting van het onderzoek dat bij de UvA is uitgevoerd door N. Plasse, MSc en dat is afgerond in juli 2010. Het volledige [rapport](#) is te verkrijgen bij onderzoekster en bij Jan van de Graaf, projectleider van de Stichting TRIX, [tel. 070-3588491](tel:070-3588491).